

‘SODJÁ MUHTO II DODDJO

Koronapandemiijas Suoma kriisaceavzilvuoda nannemii

SUOPMELAŠ DIEĐAAKADEMIJA čohkkii mánggadiedalaš áššedovdijoavkku ovdanbuktit oainnuideaset Suoma kriisaceavzilvuodas koronapandemiijakriissa oahpuid vuodul, ulbmilin nana ja vuonásmuvvannávccalaš Suopma. Cealkámuš geahččá boahttevuhtii guhkit áigeperspektiivvas go njuolgoáhpáiduvvan áigeguovdilis kriissas.

Áigeguovdilis kriisa sáhttá guođdit suoivanii guhkit áigge bisti kriissaid, mat áitet duogážis. Pandemiijakriissa guovdu fuolla dálkkádagas ja birrasis lea báhcán unnit fuopmášupmái, vaikko dat eai suige leat sierranas. Viiddis globála rievdan birrasis ja sierra šlájaid eallinsajis dahká olbmuid suojeheapmin maiddái virusiid leavvamii.

Dálkkádat- ja birasrievdama bisseheapmi lea vealtameahttun olbmuid, ekonomiija ja luonddu buresveadjima dáfus. Dat eaktuda nuoskidemiid geahpedeami ja čitnavuorkkáid stuorideami, dassáži go olahit čitnaneutrálavuoda, ja nuoskidemiid geahpedeami ain dange maŋná. Suopmelaš servodaga nana skuvlen- ja čuvgehusvuoddu ja gaskavuoda luohttámuš dorjo Suoma oalle lihkestuvvan ceavzima pandemiijakriissas. Dáid iešvuodaid bajásdoallamii ja nannemii gánniha investeret jámma. Lea dehálaš várjalit servodaga ovttaveardásašvuoda ja dásseárvvu, masa gullá maiddái dat, ahte riikkavuložat vásihit ahte bissot áiggi dásis ja sin gullet.

Materiálaláš fuolahussihkkarvuoda dáhkiideap-

mái Suomas dahket juo olu. Seammá dehálaš lea bargan vuoinŋalaš fuolahussihkkarvuoda buorrin. Olbmuid vuoinŋalaš buresveadjima dorvvasteapmi ovddida kriissaid hálddašeami, ja das lea skuvlejumis ja dáidagis mearkkašahtti oassi. Daid vehkii vuodduuvvá doavva buoret boahttevuodas. Dáidaga vásiheapmi ja dahkan ovddidit oktagasaid ja servodaga kreativitehta, mii dárbbášuvvo maiddái kriissain áhpáiduvvi virkos ekonomiijai.

Gulahallamis lea kriisaceavzilvuodas guovddáš rolla: dat galgá olahit riikkavuložiid viidát, galgá leat čielggas ja earenoamážit dat galgá leat áddehahtti. Vuorrováikkukhus lea searvadeami ja searvevuoda dovddu dihte vealtameahttun. Gulahallanbiras lea leamaš jođanis nuppástusa vuolde ja lea vuordimis ahte nuppástus joatkašuvvá. Gulahallan galgá heivehuvvot dán geahččanguovllus. Earenoamáš doaimmat dárbbášuvvojit disinformašuvvna jávkadeapmái ja luohttámuša seailuheapmái dutkojuvvon, ákkastallon dihtui.

CEALKÁMUŠAS lea diedaservoša geahččanguovlu. Sorjákeahkes diedaservošis lea stuorra mearkkašupmi kriissaid áddemii, daid ceavzimis ja servodaga ođdasithuksemis. Pandemiijakriissas diedaservoša ja stáhtaválddi ovttasbargu lihkestuvvai mángga láhkai, muhto earenoamážit jođanis doaimma ovttasbargoválmmašvuodaid diedarávveama ja mearri-

deaddjiid gaskka galgá buoridit fáhkkes diliid várás.

Lea dehálaš bajásdoallat nana vuodđodutkamuša viidát iešguđege diedasurggiin, go kriissat leat hui mánggaláganat iige sáhte ávaštallat, makár diehtu boahtá leat deháleamos go dilli boahtá heahkka ovdan. Lea sihkkar, ahte áiggi dásis leahki, luohtehahti ja dutkamii vuodđuduvvi diehtu dárbbasuvvo, leš dal kriisa mii beare. Dán vuoro boahkohandutkamuššii bidje návccaid jođánit ja árvasit riikkaidgaskasaš ovttasbargguin. Pandemiijakriissas dattetge bođii ovdan vuot, ahte olbmuid ja servošiid ádden lea buot kriisadilálašvuoda hálddašeamis mávssolaš, mii mearkaša, ahte olmmošdiehtagat ja oba lohkaí mánggabealat dutkamuš doarju hálddašuvvon ja doaibmi mearrádusdahka-

ma. Diedaservoša prinsihpalaččat riikkaidgaskasaš luondu čájehii iežas fámu globála pandemiijakriisa čoavdinvejolašvuodaid gávdnamis.

Máilbmi lea čavga geassásan oktii nu ekonomalaččat, politihkalaččat go biraslaččat ja dát dahkkit leat bealistis čatnasan nannosit nuppit nuppiide. Suopma galgá dollet riikkaidgaskasaš ovttasbargui aktiivvalut go ovdal ja bajidit profiillas ovttasdoaibmama ovddideaddjin.

Go kriissat leat iešguđetláganat, ii dain ceavzin lihkostuva ovtta áidna vugiin, muhto bistevas čoavddus lea servodat, mii lea vuogáiduvvi ja nago da nannet iežas kreatiivvalaš potentiála diehtaga, stáhtaválddi ja ealáhuseallima oktasaš rahčamiin bistevas ovdáneami ulbmiliid guvlui. ■

Sodjá muhto ii doddjo – koronapandemiijas Suoma kriisaceavzima nannemii lea Suopmelaš Diedaakademii ja čoahkkái bovdén iehčanas áššedovdijovkku cealkámuš (almustuvvon 8.2.2021)

Áššedovdijovkku lahtut: Anna Mauranen (ságajodiheddji), Eva-Mari Aro, Riitta Hari, Sirpa Jalkanen, Markku Kulmala, Arto Mustajoki, Risto Nieminen, Ilkka Niiniluoto, Kari Raivio, Jorma Sipilä ja Kirsi Tirri

Áššedovdijovkku čállingoddi: Pekka Aula, Jaakko Kuosmanen ja Rosa Rantanen

Cealkámuš lea lohkamis ja viežžamis čujuhusas www.acadsci.fi/kannanotto2021.pdf

